

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za izposredno 80 Din. Člani pos. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebej. Pošt. teh. rač. 11.197. Telefon 3112.

Velika razstava UJU ob priliki skupščine v avgustu.

1. Namen in ureditev razstave.

Šolska razstava za vso državo, ki jo priredi UJU o priliki desetletnice obstoja združenja, ima namen pokazati kakšna je danes naša narodna šola in kakšen je njen napredek v zadnjih 10 letih. Prvič se bo sedaj lahko spoznal učitelj iz Šumadije, posredno na izdelkih z delom svojega tovariša iz Primorja, kjer so drugačne kulturne in gospodarske razmere, ki vplivajo na njegovo delo v šoli. Učitelj iz Slovenije bo lahko pokazal delo v osemrazredni šoli svojemu tovarišu iz Bosne, ki deluje v najtežjih socialnih razmerah. Namen te šolske razstave za vso državo je: spoznanje celokupne naše narodne šole; s tem namenom je pa že tudi določena njena smer in delo na nje organizaciji. Državna razstava bo pokazala delo naše šole v najrazličnejših razmerah in pa najsplošnejše lastnosti tega dela, ki ga zahtevajo kulturne in gospodarske razmere.

Ta razstava naj pokaže:

1. Otroške pismene sestavke in risbe iz vseh učnih predmetov: računstva, jezikovnega pouka, zemljepisja (zemljevidi) in zgodovine, prirodnoznanstva (diagrami itd.), iz krajev, kjer so že organizirani višji razredi narodne šole, posebni pismeni in drugi izdelki iz prirodnoznanstva.

2. Ročna dela, deška in dekliška, v zvezi z ostalim poukom, kot učilo; posebno predmeti, ki so jih izdelali učenci sami in s pomočjo učiteljstva z namenom, da se jih uporablja kot učila.

3. Ročna dela, deška in dekliška, kot predmet s posebnim ozirom na narodno ornamentiko in uporabo v folklori (primitivni modeli etnografskega značaja).

4. Učila v duhu delovne šole, ki so jih izdelali učitelji za svoje delo v šoli.

Na ta način se dobijo razstavni predmeti o delu v šoli za vse učne predmete, a na razstavi se jih bo grupiralo tako, da bo mogoče ustvariti skupno sliko o delu v vsakem učnem predmetu pod različnimi okolnostmi. Ta del bi se mogel imenovati **intimni del razstave**, a poleg njega bo ponazorovalo našo narodno šolo še to:

a) učne knjige za vse učne predmete, ki se jih uporablja v naših narodnih šolah.

b) Mladinski listi in pa najzanimivejše knjige iz mladinske književnosti, ki služijo kot dopolnilno čtivo.

Razvrstitev učnih knjig, mladinskih listov in knjig mora izvršiti vsaka sekcija zase; učne knjige bodo razstavljene po učnih predmetih, listi in knjige pa skupno.

Da bi se mogel pokazati vsestranski razvoj narodne šole v naši državi po ujedini, smo naprosili ministrstvo prosvete, da pripravi za to razstavo posebne statistične tabele in diagrame. Statistični material o razvoju šolstva in grafični izkaz morejo pripraviti sekcije za svoj teritorij — ali po banovinah, ali pa za teritorij, za kateri je veljal neki zakon pred uveljaviteljem zakona o narodnih šolah iz leta 1929. Učiteljstvo naj da v ta namen na razpolago slike posameznih šolskih poslopij. Najbolj bi odgovar-

jali temu namenu albumi šolskih stavb, urejeni po banovinah in srezih (slike v velikosti razglednic), a pod vsako šolo je treba označiti kraj, kjer se nahaja in leto, ko je bila zidana. Ti albumi bodo najjasnejše ilustrirali stanje šol v posameznih banovinah in srezih.

Poleg šolske statistike se naj pripravijo vse tiskovine, ki služijo šolski administraciji v posameznih banovinah tako, da se zamore dobiti čim popolnejša slika učiteljevega šolskega dela. Tudi ta material bi morale pripraviti posamezne sekcije.

Na razstavi bodo tudi posebni oddelki: a) za ureditev otroških vrtcev in zavetišč in delo v njih; b) za specialne zavode in šole za defektno dečo.

Razstavo šolske higijene in telovadbe po sokolskem sistemu bo pripravil poseben centralni odsek.

c) Na razstavi bi mogle dobiti poseben oddelek tudi poskušne šole (razredi), če se javijo. Isto velja za kmetijske in nadaljevalne šole.

2. Organizacije in zbiranje razstavnih predmetov.

Zbiranje predmetov potrebnih za razstavo je določil že gospod minister prosvete z razpisom O. N. Br. 1502 z dne 21. februarja 1930. leta. Da se bo pa moglo to zbiranje izvesti, je potrebno, da pripomore vsak učitelj po svojih močeh. Zato prosimo:

1. Da izbere vsaka šola predmete, ki bi prišli v poštev za razstavo kot je to rečeno pod 1. in da te predmete dostavi najkasneje do 5. julija t. l. pristojnemu sreskemu šolskemu nadzorniku. Sigurno pa naj pošlje vsak upravitelj sreskemu šolskemu nadzorniku sliko svoje šole s potrebnimi podatki.

2. Da sreski šolski nadzorniki z nekaterimi tovariši sortirajo prejeti material. To je potrebno, ker ni prostora, da bi se razstavilo vse, kar bode zbranega. Za razstavo so potrebni najmarkantnejši predmeti, s katerimi se more pokazati smisel dela in specifičnost okolice in razmer pod katerimi se dela. Vsak predmet, namenjen za razstavo, mora imeti označeno šolo (kraj, srez, banovina) odkoder je.

3. Sreski šolski nadzorniki bodo poslali zbrani in sortirani material za Dravsko ba-

novino na poverjeništvo UJU v Ljubljani in to sporazumno s prosvetnim oddelkom krajevske banske uprave. Sekcije morajo izvoliti posebne odseke, ki bodo ta material sprejeli, ponovno sortirali in uredili za posamezne oddelke na razstavi in jih že urejene odposlali v Beograd najkasneje do 5. avgusta t. l.

4. Vsaka sekcija mora določiti 2 do 3 člane iz odseka za centralo, ki bodo ob določenem času šli v Beograd zaradi urejanja na razstavi.

3. Stroški razstave.

Da bi bili stroški za razstavo čim manjši, je delo posameznikov prostovoljno in se v nobenem slučaju ne honorira. Razstava je zamišljena idealno in zato apelira UJU na idealizem svojih članov, da čim bolj reprezentirajo našo šolo. Razstava se ne prireja samo zaradi učiteljstva, marveč tudi zaradi ljudstva in pristojnih oblasti, da bi imeli priliko videti delo naše narodne šole in da morejo objektivno presoditi napore in idealno delo učiteljstva narodnih šol. Nadejamo se, da bode prišlo tudi učiteljstvo iz inozemstva, zato je potrebno, da tudi napram tem dostojno reprezentiramo našo šolo. Vsa razstava naj pokaže idealizem našega učiteljstva in delo naše države za prosveto.

Kljub prostovoljnemu delu učiteljstva, je treba računati s stroški: 1. za prevoz materiala; 2. za bivanje prirediteljev iz notranjosti države v Beogradu i. dr.

Stroški za prevoz bodo nastali šele s pošiljateljstvom na sekcije UJU, ker šole lahko pošljejo nadzorniku brezplačno. UJU bo skušalo dobiti brezplačen prevoz tudi na železnici.

V vsakem slučaju bodo nosile stroške za prevoz materiala sekcije UJU, na katerih teritoriju je zbran material za razstavo. Stroške za prireditve razstave v Beogradu bo pa nosil izvršni odbor, ki se bo pobrigal tudi za preskrbo oseb, ki pridejo iz notranjosti države.

Razstava mora biti vidna manifestacija pedagoško-prosvetnega delovanja jugoslovenskega učiteljstva in zaradi tega apeliramo na vse tovariše(ice), da nam pri tej akciji pomagajo z delom in nasvetom.

Smisel stanovske organizacije učiteljic.

(Referirala tov. Angela Vodecova na obnem zboru Društva učiteljic.)

Nelogično — vsaj na prvi mah — se zdi dejstvo, da pričo današnje politične, še bolj pa stanovske enakopravnosti obstojajo skoro v vseh državah v večini stanov posebne ženske strokovne organizacije, ali pa vsaj ženske sekcije v skupnih organizacijah. V Nemčiji n. pr. so nameščenke vseh kategorij organizirane zase, a tudi delavke imajo posebne sekcije v svojih strankah. Isto je v Franciji, na Češkem, v Avstriji, v Angliji. Neka bančna uradnica iz Grčije mi je nedavno izjavila, da imajo ženske nameščenke sedaj mnogo ugodnejše stališče, odkar so organizirane ločeno.

Skoro izgleda, da čimbolj se v teoriji poudarja enakopravnost, tembolj pokazuje

praksa potrebo po samostojnem uveljavljanju s strani žen — službojemalk. Vzrok tej emancipaciji nedvomno ne leži samo v konkurenčnem boju za eksistenco, temveč ga je iskati globlje. To potrjuje zlasti dejstvo, da so celo učiteljice kot pripadnice stanu, kjer je praktično izvedena skoro popolna stanovska enakopravnost, v večini držav združene v posebnih ženskih stanovskih organizacijah, čeravno so poleg tega navadno tudi članice skupne stanovske organizacije.

Zanimivo je, da imajo učiteljice v Angliji popolnoma samostojno stanovsko organizacijo, ne da bi bile obenem včlanjene tudi v skupni organizaciji. Vzrok temu je predvsem dejstvo, da niso v službi popolnoma

enakopravne s svojimi moškimi tovariši, dasi uživajo tam ženske vse politične pravice. Izjavljajo, da se proti temu nenormalnemu stanju mnogo uspešneje bore v lastni organizaciji, ker se ne morejo na nikogar zanašati. Ali je to stališče pravilno, o tem je nam težko soditi, ker pre malo poznamo mentalitet angleških žen, zlasti še učiteljic. Merodajen je tudi duh, ki vlada v moški organizaciji. Pričo današnje gospodarske situacije v Angliji nedvomno igra vlogo tudi kruhoborstvo, ki je morda tudi eden vzrokov cepljenja. Toda v splošnem se lahko trdi, da materijalna borba nikakor ni edini vzrok samostojni organizaciji učiteljic, kajti njih delo očituje tudi globlje vidike. Uspešno se udeležujejo v raznih odsekih, zlasti v stanovsko-političnem, v odseku za žensko strokovno šolstvo, posebno pa v prosvetnem, ki skrbi za samoozbrazbo ter za prosvetno delo med ženstvom.

Tudi avstrijske učiteljice imajo močno stanovsko organizacijo, ki jih je vedno vzpodbujala k javnemu, zlasti prosvetnemu delu. Znano je, da so avstrijske učiteljice kulturno razmeroma na najvišji stopnji. V materialnem in službenem pogledu so popolnoma izenačene s svojimi moškimi tovariši, iz česar lahko sklepamo, da vrši društvo predvsem kulturne naloge.

Za vzgled nam lahko služi stanovska organizacija češkoslovaških učiteljic, ki so se vedno v polni meri zavedale svojega kulturnega poslanstva; delale za osvobodjenje češkega naroda skupno z najboljšimi možmi in nato pomagale graditi državo. Voditeljica čeških žen Plaminkova je bila učiteljica. Danes je senator v češkoslovaškem parlamentu in prvi mož republike Masaryk visoko ceni njeno delo za narod. Ob priliki nekega mednarodnega ženskega kongresa v Pragi je rekel: »Mnogo smo ustvarili odkar imamo samostojno državo, a za uspehe se imamo zahvaliti v veliki meri ženam.« Večino socialnega dela so vzele žene v svoje roke in povsod se odlikujejo med njimi učiteljice. Da morejo svoje delo uspešneje vršiti, imajo tudi one samostojno organizacijo: »Državna osrednja jednota učiteljic na Češkem«. Zanimajo se in aktivno sodelujejo pri reševanju stanovskih, pedagoških, političnih in socialnih problemov. Imajo tudi lastno glasilo, izvršno urejevanje »Časopis učiteljic«, ki izhaja 14dnevno z mesečno prilogo »Šolska reforma« ter prinaša izvrstne članke o najrazličnejših vprašanjih, ne samo pedagoškega, temveč tudi splošno kulturnega značaja. Torej tudi organizacija čeških učiteljic ne služi v prvi vrsti borbi za stanovske interese, temveč ima tudi višji smoter: delo za splošno nost.

Učiteljice v Nemčiji imajo poleg skupne stanovske organizacije istotako samostojno žensko stanovsko društvo, ki izvršno uspeva ter se popolnoma jasno zaveda potrebe svoje eksistence, vsled česar mu tudi nihče ne oспорava pravice do obstoja.

Ker sem imela sama priložnost vpogleda v delovanje tega društva, naj se nekoliko dalje pomudim tu. Že ime ustanoviteljice Helene Lange nam jamči o globljih smotrih tega društva. In res, to ni običajna stanovska organizacija, kajti njeno pedagoško, stanovsko-politično in socialno delovanje ter duh, ki vlada v njej od vsega početka, po-

Posetite koncert pevskega zbora UJU, dne 10. maja v UNIONU!

LISTEK.

Mladinska Matica in Naš rod.

(Nekaj misli o združitvi obeh institucij.)

Letošnja ločena akcija za »Naš rod« in Mladinsko Matico je pokazala, da v prihodnjem letu ne smemo iti več po tej poti. Število naročnikov Mladinske Maticice se je zopet toliko skrčilo, da bodo komaj kriti stroški za izdajo obljubljenih štirih knjig. Vzrok temu je iskati predvsem v dvojnem zbiranju naročnin. Na eni strani poldrug dinar mesečno, ki so ga starši lahko utrpeli, na drugi strani cel »kovač«, ki si ga marsikdo ni mogel pritrigati, četudi bi si ga bil rad. Vzemimo samo težko gospodarsko krizo v naših premogovnih revirjih, ki je bila na vrhuncu baš v času zbiranja za Maticine publikacije. V obeh prvih letih je imela Matica v teh krajih zelo lep odstotek naročnikov, ki jih bo morala letos pogrešati. So pa tudi kraji, ki so dali letos Matici več naročnikov nego lani. Tu je učiteljstvo gotovo že pred Božičem začelo z zbiranjem in če drugače ne, pa po obrokah. Baš ti vrli tovariši in tovarišice so največ pripomogli, da ne bo treba letos skrčiti obsega publikacij, kar bi sicer

Matica morala storiti, ako ne bi hotela zabresti v dolg.

Ostati tudi v bodoče pri ločeni akciji, bi se reklo ogroziti obstoj Mladinske Maticice. Tega pa gotovo ne bo želel nihče, kdor ima v rokah njenih sedem lepih knjižic in si predstavlja, kakšna težka vrzel bi nastala v naši mladinski književnosti, ako bi Matica morala ustaviti svoje tako srečno započeto delo. Velja torej zagrabiti problem združitve »Našega roda« in Mladinske Maticice, v čemer vidim jaz edini izhod iz te kritične situacije.

Za združitve ni treba drugega, nego formalnega sklepa letošnje pokrajinske skupščine. Nekaj drugega pa je reorganizacija zbiranja naročnin, ki sem si jo jaz zamislil takole:

Otroci naj bi v prihodnjem letu plačevali po 2 Din mesečno, počenši s septembrom, skupaj torej 20 Din (lahko — in to bi bilo celo prav želeli! — tudi ves znesek hkrati, ali polletno), pa bi za to dobili 8 števil »Našega roda« in Maticine publikacije. Prva številka »Našega roda« bi izšla v začetku oktobra, zadnja v začetku maja, v juniju pa bi prišle knjige. Naročilo bi moralo ostati nedeljivo, to se pravi, kdor bi hotel dobiti knjige, bi moral naročiti tudi »Naš rod« in obratno. S tem bi se omogočilo tudi združitve obeh dosedanjih uprav in bi se poslovanje močno poenostavilo tako za upravo kakor tudi za poverjenike.

Ako bi hoteli obdržati dosednji obseg lista in publikacij, bi potrebovali po mojem

računu, ki temelji na realnih številkah, najmanj 30.000 naročnikov. To bi nemara gladko dosegli. Dva dinarja mesečno se mi zdi znesek, ki ga bo vsak dosedanj naročnik Našega roda rad utrpel. Preko te vsote pa bi ne smeli segati, ako hočemo še računati z maso, kar je tudi v našem programu.

Dosedanji bloki Mladinske Maticice bi odpadli. Poverjeniki bi dobili samo naročilnice po vzorcu »Našega roda« in po 10 položnic za vsako šolo. Odpadle bi tudi naročilne dopisnice in z njim lep znesek za frankiranje. Naročilo bi se označilo na vrhu položnice, kakor je to prakticiralo že mnogo šol pri naročanju »Našega roda«. Eventuelne pripombe, ki pa jih pri rednem in točnem poslovanju ponajveč niti treba ni, bi se pripisale na zadnjo stran položnice, nikakor pa ne na stroške uprave. Reklamacije so poštne prost.

Kaj pa z menjavanjem naročnikov? Kdaj bi bil otrok upravičen do prejema publikacij in kako bi se vodila o tem evidenca? — Mislim, da bo v prihodnjem letu prav malo menjavanja. Ako bi vsak razrednik otrokom dobro pojasnil ugodnost skupnega naročanja (— v deljenem naročilu bi morala biti cena listu 2 Din, to je 16 Din, cena publikacijam pa 12 Din! —) ne bo hotel nihče manjkati s poslednjimi obroki, ker bi tako izgubil pravico do prejema publikacij. Otroci bi bil torej upravičen do prejema publikacij, čim bi se izkazal, da je vplačal vseh 20 Din. Zato bi moral dobiti pri pri-

javi izkaznico, v katero bi mu razrednik (poverjenik) potrdil vsakokratno vplačilo z lastnorodnim podpisom. V upravi bi se vodila samo številčna (ne poimenska!) evidenca. Kolikorkrat po 20 Din bi izkazala posredna šola do 1. junija, toliko serij Maticinih publikacij bi prejela. Kdor bi se prijavil šele ob koncu leta, bi moral prav tako poravnati vso naročnino, ne glede na to, ali bi mu mesec gla uprava dostaviti tudi vse izišle številke Našega roda v dotičnem letniku. Idealno bi bilo seveda, da bi se že ob začetku leta izvršile vse prijave in še idealnejše, ako bi vsi naročniki mogli ob tej priliki poravnati vso naročnino. Saj bi šlo tu za preko polmisljensko vsoto, ki bi, četudi le prehodno, vrgla upravi lepe obresti. Tako gladko pa seveda ne pojde. Zadovoljni bi morali biti, da bi tekli obroki brez zamud in komplikacij, kakor teko pri veliki večini šol že letos za »Naš rod«.

Kako bi se preosnovala uprava, to je drugo vprašanje, ki sega preko namere tega članka. Najvažnejše je sedaj vprašanje, kakšen bi bil odziv med naročniki in ali bi bilo mogoče zagotoviti pri mesečnem prispevku 2 Din gori omenjeni minimum naročnikov? O tem bi se trebalo zdaj razgovoriti na društvenih zborovanjih, da bi mogli dobiti do pokrajinske skupščine že zanesljivo podlago za praktično izvedbo mojih in morda še drugih predlogov.

V. Mazi.

Pevski zbor bo izvajal program turneje po Češkoslovaški.